

Zhodnocení činnosti Psychologického ústavu University Karlovy
z politických, pedagogických a vědecko-výzkumných hledisek za
období 1968 - 1969.

I. Politické hodnocení pracoviště jako celku.

Politická situace v Psychologickém ústavu UK je určována především jeho profesionálním zaměřením na problematiku psychologie práce. Činnost pracovníků ústavu se vzhledem k tomuto zaměření soustřeďuje především na otázky, které těsně souvisí se sférou ekonomickou a organizační. Při své odborné práci jsme se před lednem 1968 setkávali s chronicky se opakujícími ekonomickými obtížemi, které plynuly z nedostatků v oblasti organizace a řízení. Dílčí skupinové či individuální zájmy stále výrazněji převažovaly nad zájmy celospolečenskými, což se projevovalo v oblasti pracovní kázně, sociálních vztahů i v celkovém posunu hierarchie hodnot. Ideologická propaganda nestačila tyto potíže překonat a psychologové si uvědomovali, že řada aktuálních problémů musí být řešena komplexněji, s využitím poznatků organizačních, ekonomických, sociálních i psychologických. Tehdejší politické vedení nedokázalo vyvinout náležitou koncepčně systematicky propracovanou iniciativu, která by zajistila maximální využití obrovských možností socialistického společenského zřízení a pracovní kapacity obyvatel tohoto státu. V souvislosti s našimi profesionálními zájmy jsme se snažili přispět podle svých skrovných možností např. k řešení otázek pracovní motivace, kultury práce, psychologických aspektů personalistiky, komplexní socialistické racionalizace apod.

Část úkolů státního plánu badatelského výzkumu, které ústav řeší, i ostatní odborná činnost Psychologického ústavu UK je zaměřena právě na tuto problematiku a v tomto směru se převážně

objevuje politická angažovanost jeho pracovníků. Mezi úkoly aktuálního státně politického významu patří především činnost v oblasti personalistiky, která byla z iniciativy Meziresortního střediska psychologie práce při Psychologickém ústavu University Karlovy zahájena celostátní poradou psychologů s vedoucími pracovníky a personalisty výrobních podniků v rámci příprav XIII. sjezdu KSČ v dubnu 1966 (viz příloha č. 1: Sborník Psychologie v systému práce s lidmi, Práce, Praha 1966). Pro pomoc hospodářským vedoucím byl pak ještě vydán sborník Člověk v podniku (M. Machač a kol., vyd. Institut řízení, Praha, 1968, viz příloha č. 2).

Společensky významný je soustavný výzkum psychologických otázek dopravy, který ústav provádí ve spolupráci se Svazarmem. Některé výsledky tohoto výzkumu budou podkladem pro jednání expertů členských zemí RVHP v červnu 1970 v Leningradě. Psychologické otázky související s trendy vědeckotechnické revoluce jsou sledovány v energetice a v armádě při integrování lidského činitele do složitých moderních technických systémů. K tomuto účelu byla při Psychologickém ústavu UK spolu s EGÚ vytvořena laboratoř, smluvně financovaná oběma externími partnery. Rozsáhlá je také expertizní činnost Meziresortního střediska psychologie práce při Psychologickém ústavu UK, které napomáhá vědecké aplikaci poznatků psychologie práce v různých oblastech výroby. (Soupis hlavních úkolů Meziresortního střediska za roky 1968 - 1970 - viz příloha č. 3).

Odborná činnost ústavu probíhala v nezmenšené míře i v letech 1968 a 1969, nenarušena politickými událostmi těchto let. Po lednovém plénu 1968 jsme předpokládali, že dojde k postupnému řešení nahromaděných ekonomických problémů, a plně jsme podporovali první náznaky v tomto směru. Po několika měsících se však ukázalo, že řada dozrálých problémů je opět řešena nedůsledně a často pouze na verbální úrovni a že se začínají objevovat symptomy ekonomické desorganizace i politické nestability. Do popředí se dostávaly otázky, které překážely odpovědnému řešení nedostatků ekonomické a organizační sféry nebo dokonce vyvolávaly pochybnosti o smyslu socialistické výstavby, o pozitivním

významu politiky orientované na přátelství s SSSR apod. I přes tyto příznaky jsme však byli srpnovými událostmi překvapeni, protože jsme na základě dostupných informací předpokládali, že se po bratislavské konferenci naše vztahy ke spojencům znovu normalizují.

Emoční momenty a nedostatečná informovanost byly příčinou toho, že v první době nebyli pracovníci ústavu s to analyzovat přesně celou politickou situaci. Byli si však stále vědomi toho, že je nesmyslné předpokládat jakoukoliv formu návratu ke kapitalismu, že socialistické zřízení je u nás pevně zakotveno a že úvahy o případné neutralitě jsou nepřijatelné a navíc neslučitelné s platnými mezinárodními smlouvami. Odborná činnost ústavu pokračovala však i v těchto fázích stejně intenzivně, neboť jsme si byli vědomi, že - tak jako v SSSR - i u nás bude podíl psychologie v socialistické výrobní praxi stále výraznější a že je naší povinností přispět k postupné ekonomické konsolidaci.

V posrpnovém období se však ekonomická krize nadále prohlubovala. Uvítali jsme proto, že nové stranické vedení již brzy po dubnovém plénu 1969 ukázalo, že bude důsledně vytvářet skutečné předpoklady pro ozdravení naší ekonomiky. I výsledky naší odborné činnosti mají v návaznosti na to reálnou naději na širší uplatnění. Proto ústav svou činnost v této oblasti ještě rozvíjí (viz zpráva o odborné a vědecké činnosti). V poslední době se ústav iniciativně zapojil do příprav vládního Návrhu systému řízení komplexní socialistické racionalizace a předložil po předchozích jednáních příslušné vládní komisi a místopředsedovi vlády ČSR podněty pro jeho propracování z hlediska racionalizace živé práce a významu lidského činitele jakožto subjektu i objektu racionalizace.

II. Zhodnocení politické činnosti jednotlivců.

Doc. dr. Miloš Machač, Dr Sc, ředitel ústavu a od roku 1967 rovněž vedoucí katedry psychologie filosofické fakulty UK.

Hodnocení vlastních politických postojů od roku 1968 - viz příloha č. 6 (dodatek k životopisu, zaslaný byru ÚV KSČ).

x x

Pracovníci ústavu se liší svým zájmem o politické dění i zájmem o aktivní účast na něm. Převážná většina z nich svou společenskou angažovanost projevuje pouze v pracovním úsilí na řešení odborných úkolů značného společenského dosahu. Nikdo z pracovníků ústavu nebyl v uplynulých letech politicky a veřejně činný ve smyslu protisocialistického a revizionistického zaměření. Nikdo nebyl členem KAN, K 231, nikdo nepodepsal výzvu "2000 slov", nikdo se nezúčastnil protestních stávek, nikdo nepodepsal rezoluci proti LM, pro vystoupení z Varšavské smlouvy, rezoluci ~~kan~~ kolem jednání v Čierné, nikdo nepodepsal žádnou protistranickou rezoluci a nezúčastňoval se na akcích tohoto druhu. Nevím o nikom, kdo by ~~nik~~ hodlal připustit návrat ke kapitalismu.

Vědečtí a odborní pracovníci:

PhDr. Milan BRICHČÍN, CSc, vedoucí laboratoře psychologie práce, je znám svou pracovní obětavostí, pílí a náročností na pracovní kázeň. Jako člen strany také vždy ukázněně plnil stranická rozhodnutí. Konfliktní situace a chaos po 21. srpnu 1968 způsobil, že ihned požádal o zrušení členství. Ve své vědecké práci vychází důsledně z materialistického a deterministického pojetí psychiky. Má zájem zejména na opatřeních k zajištění normálních podmínek pro tvořivou práci a její využití ve společenské praxi. Svým vystupováním významně přispívá k vytváření podmínek pro konstruktivní politické myšlení.

PhDr. Zbyněk BUREŠ, CSc, člen KSČ od r. 1950. V posledních letech jako vedoucí oddělení psychologie práce na katedře psychologie, vedoucí laboratoře spolehlivosti výkonu, výkonný redaktor časopisu Psychologie v ekonomické praxi a při řadě dalších svých funkcí byl zcela zaneprázdněn, takže je pochopitelné, že se neúčastnil politického života fakulty. Jeho veřejná vystoupení se vždy týkala odborné tematiky. Výhodiskem jeho práce

je marxisticko leninská filosofie, pójetím a výsledky své činnosti účinně přispívá ke konsolidaci našeho společenského života.

PhDr. Jiří NOSKOVEC, CSc nebyl nikdy politicky organizován. Po řadu let spolupracuje jako odborný poradce se Svazarmem, výzkumně se zabývá zejména psychologickými otázkami výcviku fidičů a letců a problematikou hypnózy. Politickou sféru nepovažuje za oblast svého zájmu, aktivně pracoval v ROH. Je členem redakčních rad několika zahraničních časopisů. Za hlavní své společenské poslání považuje tvořivou a poctivou práci.

PhDr. Jiří MÍKA, CSc, se veřejně politicky nikdy neangažoval, nezastával žádnou funkci. V posledních dvou letech se ve spolupráci s Lékařskou fakultou hygienickou zabývá zejména teoretickými a praktickými otázkami psychické odolnosti v neobvyklých klimatických a sociálních podmínkách. Nesympatizuje s extremistickými projevy, které by nerespektovaly mezinárodní kontexty naší politiky.

PhDr. Jiří ŠTIKAR, CSc nebyl nikdy politicky organizován. Odborně je soustředěn na psychologii dopravy a inženýrskou psychologii. Své pracovní úkoly plní naprosto svědomitě a v tom spatřuje svou společenskou angažovanost. Svým rozvážným přístupem ke společenským situacím zabráňuje vzniku krisových situací a přispívá tak ke konsolidačnímu úsilí.

PhDr. Václav BŘICHÁČEK, vedoucí oddělení obecné psychologie na katedře psychologie, zástupce ředitele Psychologického ústavu UK, byl v únoru 1968 zvolen do CZV KSČ. Ve své činnosti se důsledně řídil linií ÚV KSČ. Za svůj hlavní úkol považoval udržení klidu a normálních pracovních podmínek na fakultě. Je znám svou politickou rozvážností a vynikajícími pedagogickými schopnostmi. Jeho osobnostní a odborné kvality i politické postoje z něho činí jednu z opor konsolidačního procesu.

RNDr. Olga HAMPEJSOVÁ, vedoucí statistického oddělení, byla koncem roku 1968 zvolena do CZV KSČ. Funkci přijala pouze na žádost stranické skupiny ústavu, která sivází střízlivostí, věcností a soudružské otevřeností jejího úsudku. Veřejně ani na fakultě, ani vně fakulty nikdy nevystoupila. Svými postoji a celkovým politickým vystupováním se pozitivně podílí na regulování činnosti ústavu.

MUDr. Jiří KOLMAN přijal po dlouhém váhání v listopadu 1968 funkci předsedy ZV ROH. Jako předseda ZV ROH pokládá za svou povinnost zajistit, aby konsolidační a diferenciací proces na fakultě probíhal rychle a uspokojivě a nedostal se do rozporu se stávajícími zákony. Je obhájcem přátelského soužití se socialistickými státy.

PhDr. Lubomír STEJSKAL, vedoucí Meziresortního střediska psychologie práce při Psychologickém ústavu UK, nestraník. Politicky se veřejně neangažoval, ale je o něm známo, že je přesvědčený socialista. Kromě velmi náročných úkolů v ústavu projevuje svůj vztah ke společnosti i obětavým plněním řady dobrovolných funkcí, např. v Socialistické akademii, v ČSČK, jako školní poradce apod. Jeho odborná činnost^v průmyslové psychologii dokazuje jeho pozitivní vztah ke konsolidačnímu procesu.

Ing. Rudolf STÝBLA, nestraník, vedoucí technického oddělení, pracuje v ústavu od r. 1968. Veřejně politicky nikdy nevystoupil, v soukromých diskusích se projevuje rozvážně, neschvaluje akce, které by mohly vyvolat ve společnosti krizové situace.

PhDr. Miriam MALOTŮNOVÁ, politicky neorganizovaná. Svůj dobrý vztah ke státnímu zřízení a fakultě projevuje vzorným plněním výzkumných a pedagogických úkolů a svědomitou přípravou na kandidátské zkoušky.

Jarmila MILNEROVÁ, M.A. prom. fil., politicky neorganizovaná, vedoucí dokumentace. Svou životní náplň spatřuje v šíření znalostí psychologie a čes. kultury. (Překladatelská činnost). Svě politické přesvědčení a kladný vztah k naší socialistické společnosti projevila jednoznačně tím, že v roce 1958 rozhodla žít trvale v Československu, přestože měla stálé zaměstnání v OSN v New Yorku. Na tomto jejím rozhodnutí se nic nezměnilo ani v r. 1968.

PhDr. Jiří ŠLÉDR, nestraník, politicky se neangažuje. Po citovém otřesu z r. 1968 dospěl k závěru, že zásah vojsk Varšavské smlouvy byl nezbytný k zajištění socialistického vývoje u nás a k udržení rovnováhy mocenských sil.

PhDr. Miluše BUREŠOVÁ, nestraník, svědomitě plní své úkoly v laboratoři spolehlivosti výkonů v energetických rozvednách. Politického života se aktivně nezúčastnila, je známa svými uvážlivými postoji.

MUDR. Helena MANTLÍKOVÁ, nestraník, politicky se neangažovala neboť byla v kritickém údobí plně vytížena prací v rámci své spirantury. Má zájem na tom, aby už nedocházelo ke krizovým situacím a svou odbornou i pedagogickou prací se k tomu snaží přispět.

Drahomíra SYRŮČKOVÁ, prom. psych. politicky neorganizovaná. Nerada se vyslovuje k politickým problémům, poněvadž soudí, že jako laik k tomu nemá dostatek předpokladů a informací. Pro její postoje je příznačné přání klidně a poctivě pracovat v mírovém světě.

PhDr. Karel KOPŘIVA, nestraník, řádný vědecký aspirant. V letech 1968-69 byla jeho kapacita plně vytížena dekončeváním studia na zdejší fakultě a přípravou na aspirantutu. Veřejně politicky se neprojevoval.

Jana BARBORKOVÁ. Není politicky organizována. Vzorné plnění svých pracovních povinností považuje za nejvhodnější formu své společenské angažovanosti.

Ing. Karel RIEGEL. V roce 1968 v základní vojenské službě. V srpnu 1968 požádal o vstup do KSČ a brzy na to přihlášku odvolal. Jako dříve i nyní má kladný vztah k socialismu a stále udržuje styky se svými přáteli v SSSR.

Květoslava ŠIMKOVÁ, v ústavu od r. 1969. Studium končila při zaměstnání právě v kritických letech. Nestraník, politicky se neprojevoje.

Ostatní pracovníci:

EVA FILIPIOVÁ. Nikdy nebyla členkou žádné politické strany. Je tajemníkem ústavu a katedry psychologie. Má zájem o politické dění a svými pro socialistickými postoji a realistickými postřehy vhodně přispívá k politické konsolidaci obou pracovišť.

Emilie MEDKOVÁ pracuje na půl pracovního úvazku jako fotografka. Vyžívá se výtvarně, veřejně politicky se neangažuje. Pracovně naprosto spolehlivá.

Anna HALÍKOVÁ studuje dálkově při zaměstnání. Politicky nevyvíjela žádnou činnost.

Eva KLOSOVÁ. Pracovně obětavá, bez politické aktivity, má kladný vztah k socialismu.

PhDr. Ludmila MIKULOVÁ. Svě poslání vidí v soustavné klidné práci, o politiku se zajímá pouze pasivně.

Alena STEHLÍKOVÁ se svými mimopracovními zájmy soustřeďuje převážně na rodinu. Politicky neangažovaná.

Věra VLČKOVÁ (poloviční pracovní úvazek - stará se o dvouleté dítě). V práci spatřuje svou pomoc konsolidaci ekonomiky a veřejného života.

Věra BERTOVÁ. Plně zaujata svou prací, nesleduje příliš politické dění. Její smysl pro kázeň se promítá i do politických postojů. V Psychologickém ústavu UK od r. 1969.

Vladimíra FOŘTOVÁ. V ústavu od r. 1969 jako laborantka, politicky neangažovaná. Pracovní úkoly plní iniciativně.

Miloslava HORÁČKOVÁ pracuje jako výpočtářka, politické dění sleduje, ale neúčastní se ho. Pracovně spolehlivá.

Jarmila PAŠTIKOVÁ, výtvarnice, politicky se na pracovišti neprojevovala. Má dobrý poměr k práci.

Stanislava SMÍŠKOVÁ, v Psychologickém ústavu od r. 1968. Starosti o domácnosti jí brání ve veřejné či politické činnosti. Svůj příspěvek společnosti spatřuje v postoji k práci.

Olga KOZYRENKOVÁ. V Psychologickém ústavu od června 1969. Pracovně naprosto spolehlivá, politicky se neprojevuje. Na svém předchozím pracovišti podepsala jako člen ROH v souvislosti se všeobecnou podpisovací aktivitou výzvu "2000 slov". Po pochopení širších souvislostí věci toho lituje. Bylo jí tehdy asi 20 let.

Iva PAVLÍKOVÁ nemá jiných zájmů kromě práce a rodiny /malé dítě/. Pracuje vynikajícím způsobem.

Vladimíra HRÍCHOVÁ /poloviční pracovní úvazek/. Fotografka, politicky neangažovaná, pracovně zcela spolehlivá.

Karel RICHTER, strojní zámečnick, nestraník. Má rád svou práci, politicky se neangažuje.

Ladislav STEHLÍK, elektromechanik, pracovně spolehlivý, politicky se neprojevoval.

Výjimkou z celkového politického profilu pracovníků ústavu je Miroslav Kopecký, který byl do Psychologického ústavu přijat jako tajemník v roce 1968. Později bylo zjištěno, že je členem K 231 a že se pokoušel na fakultě založit organizaci Čs. strany socialistické. V ústavu se politicky neprojevoval. Propuštěn byl v srpnu 1969. Slyšel jsem, že potom emigroval.

Další politicky problematickou osobou byla Jiřina Polášková, která byla v ústavu zaměstnána asi půl roku /říjen 1968-duben 1969/. Její pracovní poměr byl ukončen emigrací do Rakouska.

III. Hodnocení pedagogické činnosti

Od počátku šedesátých let se u nás dostávala psychologie do popředí všeobecného zájmu. V roce 1966 byl na ÚV KSČ schválen dokument, který se týkal rozvoje psychologie v ČSSR, a to zvláště z hlediska aplikačních možností. V nesouladu s tímto dokumentem zůstávala stranou obecného zájmu výchova kvalifikovaných psychologů, kteří by byli schopni krátce po skončení vysokoškolského studia aktivně přispět k řešení naléhavých problémů vyvstávajících v praxi.

Personální, materiální a prostorové vybavení katedry psychologie odpovídalo stavu, kdy bylo 2 - 5 posluchačů v ročníku, struktura studia přes subjektivní přání pracovníků katedry setrvala na způsobech charakteristických pro studium filosofie, kde těžiště výuky spočívá v osvojování poznatků bez podstatného přihlídnutí k osvojování dovedností.

Nastala tedy i u nás obdobná situace, o jaké uvažuje Leontjev v interview poskytnutém redaktoru Pravdy a uveřejněném 22.2.1968. Vědecko-technická revoluce v SSSR vyvolává řadu psychologických problémů, jejichž rychlé řešení je naléhavé. Důležitost psychologie není třeba dokazovat, neopak je třeba brzdit poptávku, protože překračuje reálné možnosti. Výchova psychologických kádrů naráží na nedostatečné možnosti prostorové i vybavení laboratoří i na těch vysokých školách, které jsou po stránce odborné kvalitně vybaveny. Tento problém musí být podle Leontjeva neprodleně vyřešen.

Na FF UK vidíme významný přínos k řešení tohoto stavu v navázání užší spolupráce mezi katedrou a Psychologickým ústavem, ke kterému došlo v průběhu roku 1967. Katedra byla posílena personálně i za cenu zpomalení tempa řešení některých výzkumných úkolů ústavem. Vybavená laboratoř ústavu poskytuje možnosti aktivní výuky v experimentální psychologii a konečně rozvinuté výzkumné projekty umožňují, aby se jich studenti účastnili pod odborným vedením zkušených pracovníků ústavu. Nebýt této pomoci ústavu UK, trvalo by vybudování popsaných možností přibližně 5 - 10 let. Ukazuje se, jednoznačně, že výuka psychologie nebude napříště bez těchto předpokladů myslitelná, jako není myslitelná výuka lékařů bez klinik.

Tyto nové možnosti by nestačily vyřešit potávku po kvalifikovaných odbornících bez zásahu do studijního plánu. Dosavadní systém dílčích zkoušek umožňoval i slabším studentům, aby mechanicky zvládli poměrně omezené partie látky bez hlubšího porozumění a bez pochopení souvislostí mezi jednotlivými psychologickými obory. Bylo proto přikročeno k tomu, že kromě dílčích zkoušek a státní závěrečné zkoušky bude zavedena souborná zkouška v pátém semestru studia. Tradiční způsob pasivního osvojování poznatků musí být nahrazen aktivními formami výuky, jako jsou praktická cvičení v těch oborech, které to nezbytně vyžadují (laboratorní cvičení z metodologie a statistiky, výcvik v psychodiagnostice, praktická cvičení na vybraných praktických úkolech psychologie práce). Od studentů, kteří budou takovým způsobem školeni, lze očekávat získání nutných praktických dovedností, které jim umožní co nejrychlejší plné uplatnění v praxi. Při této formě výuky mohou členové ústavu vzhledem ke svým zkušenostem velmi účinně pomoci.

Potřeba základního psychologického vzdělání, a to zvláště v oboru psychologie práce, inženýrské psychologie i v problémech vztahů mezi lidmi se stále naléhavěji projevuje u vedoucích pracovníků v průmyslu. Většina členů ústavu je zapojena do osvětové a přednáškové činnosti, kterou pro potřeby průmyslu organizuje Meziresortní středisko při Psychologickém ústavu.

Členové ústavu jsou aktivně zapojeni jak do přednáškové činnosti Socialistické akademie, tak do její činnosti organizační, zvláště ve vědecko-metodické radě pro psychologii a pedagogiku, jíž je ředitel ústavu předsedou. Tato instituce také vyslala v minulých letech dva pracovníky ústavu na přednáškové turné po SSSR a jednoho pracovníka na Ruhrskou universitu v Bochumu, kde jeden semestr přednášel psychologii práce.

IV. Vědecká a odborná činnost pracoviště

1. Státní plán

Psychologický ústav plní podle statutu funkci hlavního výzkumného pracoviště pro oblast psychologie práce v celé ČSSR. Je proto gestorem řešení státního úkolu X-18-4 "Základní otázky psychologie práce". Ředitel ústavu koordinuje v rámci státního plánu 9 dílčích výzkumných úkolů; z toho 4 řeší pracovníci ústavu (ve spolupráci se specialisty jiných oborů). Na výzkumné práci ústavu se zčásti podílejí studenti psychologie ročníkovými a diplomovými pracemi a při laboratorních cvičeních.

Výsledkem výzkumné práce na uvedeném úkolu státního plánu v r. 1967-1969 bylo objasnění některých otázek regulace pracovní činnosti v podmínkách náročného režimu a psychické zátěže. Byla provedena analýza situací, které ohrožují spolehlivost pracovních výkonů. Některé výsledky přispěly k objasnění faktorů ovlivňujících pozitivně i negativně procesy rozhodování a záměrné regulace pracovní činnosti. Byla vyvinuta řada originálních metod pro srovnávací výzkum různých forem pracovní činnosti. V laboratoři byly ověřeny 2 metody vhodné pro měření psychické zátěže pro některé průmyslové provozy.

Výsledky výzkumů prováděných v PÚ v rámci státního plánu mají význam teoretický i praktický. Přispívají k doplnění a upřesnění teoretických základů psychologie práce /regulace lidské činnosti, psychologie výkonnosti/; staly se součástí poznatkového systému obsaženého v přednáškách a učebních textech pracovníků ústavu. Některé dílčí výzkumné výsledky jsou ověřovány v provozních podmínkách, jiné byly již uvedeny přímo do praxe: např. při analýze činnosti operátorů z ~~87~~ energetických rozvodných závodů, při efektivním odstraňování duševní únavy vybraných pracovníků, při zvyčování tělesné výkonnosti sportovců apod.

2. Publikační činnost /viz příloha č. 4/

Výsledky vědecké a odborné práce ústavu byly publikovány v odborných časopisech československých i zahraničních nebo předneseny na domácích i mezinárodních vědeckých konferencích. Jak

ukazuje přiložený přehled publikací, uveřejnili pracovníci PÚ v roce 1967-1969 celkem 157 prací, z toho 42 studie experimentální, 61 článků odborných, 25 prací popularizačních a 29 recenzí a překladů. Rozsáhlejší práce k několika tématům byly zpracovány souhrnně ve formě vědeckých monografií /Machač, Hoskovec/. Důležitou prací aplikačního zaměření je sborník "Člověk v podniku" /red. M.Machač, Institut řízení, 1968/ navazující na dříve uveřejněnou knihu "Psychologie v systému práce s lidmi" /red. M.Machač/a učebnice Z. Bureše "Psychologie práce a její užití" /Práce 1967/.

3. Odborně organizační činnost

Ředitel ústavu je vedoucím redaktorem časopisu Psychologie v ekonomické praxi, členem redakční rady časopisu Československá psychologie a časopisu Activitas Nervosa Superior, členem vědeckého kolegia pedagogiky a psychologie ČSAV, členem ústředního výboru Socialistické akademie, předsedou ústřední vědeckometodické rady psychologie Socialistické akademie, členem rady lidových universit městského výboru Socialistické akademie aj.

Další pracovníci ústavu působí jako redaktoři nebo členové redakčních rad časopisů Psychologie v ekonomické praxi a Psycholog v ČSSR. Tři pracovníci ústavu mají funkci v hlavním výboru Československé psychologické společnosti při ČSAV, jiní pracují v odborných sekcích a komisích psychologické společnosti.

Z ostatní veřejné činnosti ústavu jmenujeme spolupráci s ministerstvem zdravotnictví ČSR, členství ve vědecké radě Státního výzkumného ústavu ekonomiky ve spotřebním průmyslu, členství v metodické radě sekce pro vědecké řízení Čs. výzkumného ústavu práce v Bratislavě, členství ve výboru ergonomické sekce Čs. komitétu pro vědecké řízení, členství ve vědeckotechnické radě n.p. Psychodiagnostika v Bratislavě.

4. Práce v aplikační oblasti

Potřeby sepětí psychologického výzkumu a praxí si vyžádaly v roce 1967 zřízení Meziresortního střediska psychologie práce. Jeho hlavním posláním je napomáhat vědecky podložené aplikaci poznatků psychologie práce v nejdůležitějších resortech, přispívat k rozvoji oboru přenášením podnětů hospodářské praxe na teoretické a experimentální pracoviště ústavu, koordinovat činnost psychologů v resortech formou porad a odborných seminářů - a tím přispívat k vyšší účelnosti a hospodárnosti práce psychologů v praxi. Meziresortní středisko zajišťuje školení hospodářských pracovníků ve speciálních kurzech pořádaných se zvláštním zaměřením na ředitele podniků a závodů, poskytuje konsultační pomoc hospodářsko-technickým pracovníkům z praxe, poskytuje hospodářským organizacím vyžádané odborné psychologické služby, zavádí a ověřuje psychologicko-diagnostické metody v praxi, pomáhá při výuce studentů psychologie.

Jako příklad odborných psychologických činností provedených podle požadavků průmyslových podniků a společenských institucí uvádíme: projekt výzkumu a praktických opatření na zvýšení spolehlivosti výkonu u vybraných profesí v energetice, psychologická expertíza k činnosti pilota z hlediska jeho zátěže při přistávání, psychologické vyšetření a dlouhodobé sledování 200 učnic pletářského průmyslu v Čechách, psychologické vyšetřování jako součást přijímacího řízení u 500 budoucích zaměstnanců hotelu Intercontinent, racionalizační studie k problematice fluktuace a k úpravě výrobní linky konečné montáže automobilů v n.p. Škoda Mladá Boleslav, spolupráce na projektu pracovních podmínek pro zaměstnance nově budovaného podniku polygrafického průmyslu Rudé právo v Praze. Podrobnější přehled práce Meziresortního střediska je uveden ve zvláštní příloze.

Řada aplikovaných výzkumů má bezprostřední význam ekonomický. Tak např. při posuzování psychické způsobilosti pracovníků, kteří odjíždějí do ciziny, znamená včasné vyloučení osob méně vhodných úsporu cca 300.000 Kčs. Řada dalších racionalizačních zásahů do činnosti některých průmyslových odvětví či závodů znamenala opět úspory značných částek.

Psychologický ústav dále spolupracuje pravidelně s těmito organizacemi a institucemi: s Institutem řízení, s Institutem poradenství, s Ústřední správou energetiky, se Správou dopravních letišť, s Ředitelstvím autoškol /Svazarm/, s některými útvary a ústavy čs. armády, s Výzkumným ústavem dopravním, se Střediskem pro cizokrajné choroby, s n.p. Tesla, s n.p. NHKG Ostrava apod.

Pracovníci ústavu jsou zapojeni do činnosti Výzkumného ústavu energetického, Kriminalistického ústavu ministerstva vnitra, Výzkumného ústavu psychiatrického, Ústavu pro pracovní lékařství a Vysoké školy dopravní v Žilině.

5. Časopis "Psychologie v ekonomické praxi"

Od roku 1966 vychází z iniciativy ředitele ústavu časopis Psychologie v ekonomické praxi vydávaný Karlovou univerzitou. Redaktory časopisu jsou pracovníci ústavu. Časopis má 3.800 předplatitelů a je jediným časopisem tohoto zaměření v zemích socialistického tábora. Jeho úkol je dán podtitulem "časopis pro pomoc hospodářské praxi". Je určen především nep psychologům, kteří ve své práci potřebují a využívají psychologické poznatky: řídicí pracovníci, funkcionáři, technologové, konstruktéři, normovači, ekonomové, personalisté, učitelé odborných škol apod. Teprve v druhé řadě slouží také psychologům práce jako jejich odborný časopis. Tato celková orientace časopisu je ve shodě s kvantitativním složením čtenářů a odběratelů. Profil časopisu v r. 1968 ukazuje příloha č. 5.

6. Zahraniční cesty a návštěvy ze zahraničí

V uplynulých třech letech bylo na studijních pobytech v SSSR, NSR, Finsku, Švédsku, Jugoslávii a Itálii 7 pracovníků ústavu po dobu celkem 24 týdnů. Zahraničních konferencí a seminářů se zúčastnili s kolektivními nebo samostatnými referáty 4 pracovníci; jejich pobyt hradili většinou pořadatelé, v jednom případě ČSAV. Dva členové ústavu pracovali po dobu 6 týdnů ve Výzkumném ústavu dopravním ve Vídni a 2 pracovníci absolvovali přednáškové turné v SSSR a přednáškový pobyt v NSR.

Ve stejné době přijal Psychologický ústav 47 krátkodobých zahraničních návštěv (jednotlivci i skupiny), které se seznámily s laboratorním vybavením ústavu, s výzkumnými programy a výsledky. Od září 1968 školí ředitel PÚ pracovníci Ústavu chorob z povolání v Sofii Veselinu Antonovu Rusinovou, vyslanou ministerstvem školství Bulharské lidové republiky.

7. Problémy ve výzkumné činnosti

Další rozvoj činnosti ústavu je limitován zejména prostorem, který má k dispozici. Aplikovaný výzkum by mohl být např. podstatně rozšířen bez jakýchkoli finančních požadavků na UK, poněvadž některé mimoškolské organizace nabízejí jeho kádrové i materiální zajištění.

8. Nové úkoly a plány

Ve snaze podpořit program dalšího vývoje naší ekonomiky nabídl PÚ UK svou spolupráci ministerstvu plánování ČSR, ministerstvu výstavby a techniky a komisi pro řízení komplexní socialistické racionalizace. Protože subjektem i objektem programu racionalizace práce je lidský činitel, musí v této souvislosti přispět významně také psychologové - zejména pracovníci v oblasti psychologie práce - moderními poznatky o pracovní činnosti člověka, o optimalizaci pracovního režimu a odstraňování únavy, o výkonnosti člověka při práci tělesné a duševní, o rozvoji osobnosti v pracovním procesu apod.

Značná část uvedené psychologické problematiky, důležité v souvislosti s přípravou a uskutečňováním systému komplexní socialistické racionalizace, je tématickou součástí výzkumných úkolů zpracovávaných v PÚ v rámci státního plánu č. X-18-4. Pracovníci ústavu jsou nařešení těchto problémů metodicky i teoreticky připravení a dopracovali se již některých objektivních výsledků, na které mohou navázat. Někteří pracovníci ústavu a Meziřesortního střediska mají zkušenosti s prací v průmyslových závodech a s racionalizačními pokusy v dřívějším pojetí. Z toho důvodu by bylo možno modifikovat zaměření výzkumné činnosti ústavu bez komplikací a bez dalších finančních nákladů tak, aby v relativně krátké době přinesla výsledky aplikovatelné přímo v racionalizační praxi.